

Εξέγερση του Πολυτεχνείου: 50 χρόνια ψέματα και συκοφαντίες

του **Σωφρόνη Παπαδόπουλου**

A. Για την επέτειο των 50 χρόνων από την Εξέγερση του Πολυτεχνείου το ΚΚΕ κυκλοφόρησε ένα βιβλίο της ΚΕ με τίτλο ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1973, Έμπνευση, γνώση και στήριγμα για τους λαϊκούς ξεσηκωμούς (σ.σ. στο παρόν κείμενο θα αναφέρεται εν συντομία ως βιβλίο της ΚΕ). Επίσης στα τέλη Νοεμβρίου κυκλοφόρησε και το ΔΟΚΙΜΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΚΚΕ 1967-1974, Γ2 τόμος (σ.σ. στο παρόν κείμενο θα αναφέρεται εν συντομία ως Δοκίμιο της Ιστορίας) όπου αναφέρεται φυσικά, με το ίδιο πνεύμα, στα γεγονότα του «Πολυτεχνείου».

A1. Στο βιβλίο της ΚΕ, όχι και στο Δοκίμιο της Ιστορίας, υπάρχουν δυο «εκπλήξεις». Η πρώτη αφορά στο **περιβόητο φύλλο της Πανσπουδαστικής Νο 8** και η δεύτερη την **βρώμικη υπόθεση του Διονύση Μαυρογένη.[1]** Γράφει για τη Πανσπουδαστική Νο 8: «Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το φύλλο της Πανσπουδαστικής Νο 8, το οποίο κυκλοφόρησε μετά από το Φλεβάρη του 1974, με βασικό στόχο να τον υπερασπιστεί και να διαδώσει τα πολιτικά μηνύματα του φοιτητικού και εργατικού-λαϊκού ξεσηκωμού. Ταυτόχρονα όμως δημοσίευσε μια αναφορά περί 350 προβοκατόρων των Ρουφογάλλη-Καραγιαννόπουλου που εισήλθαν στο Πολυτεχνείο. Η αναφορά ήταν **ατεκμηρίωτη και αποπροσανατολιστική**, όχι επειδή δε σημειώθηκε εκτεταμένη δράση των κατασταλτικών μηχανισμών τις μέρες του εργατικού-λαϊκού ξεσηκωμού, αλλά επειδή οι διάφορες κρατικές υπηρεσίες (όπως το Σπουδαστικό της Ασφάλειας) δρούσαν κυρίως “υπόγεια” στο εσωτερικό του φοιτητικού κινήματος και των συγκεντρωμένων, χωρίς να μπορέσουν να καθορίσουν την τροπή των γεγονότων». Για 50 ολόκληρα χρόνια το ΚΚΕ και η ΚΝΕ υπεράσπιζαν την «άποψη» ότι το «Πολυτεχνείο» ήταν περίπου έργο των 350 προβοκατόρων των Ρουφογάλλη-Καραγιαννόπουλου, εξαπολύοντας, ταυτόχρονα, μια επίθεση λάσπης ενάντια στις δυνάμεις της άκρας αριστεράς και της «πλατιάς πρωτοπορίας». Τώρα αναιρεί αυτή την «άποψη»; Όμως τα πράγματα δεν είναι έτσι, παρά τις δικαιολογίες που αραδιάζει: είτε το κόμμα βρισκονταν σε παρανομία είτε για «λανθασμένες εκτιμήσεις» είτε, γενικά, ότι δρούσαν οι κατασταλτικοί μηχανισμοί (όπως το Σπουδαστικό της Ασφάλειας) «υπόγεια» στο εσωτερικό του φοιτητικού κινήματος και των συγκεντρωμένων. Δεν μας λέει βέβαια πώς τους υπολόγισε σε 350 και δεν ήταν π.χ., 345 ή 365, πράγμα που δείχνει ότι η εν λόγω «άποψη» ήταν κατασκευασμένη από το ΚΚΕ ακριβώς για να πλήξει την Εξέγερση του Πολυτεχνείου.

A2. Ίσως πιο σημαντικό – και μια ακόμη απόδειξη – που αποκρύπτει και πάλι το ΚΚΕ, είναι ότι αυτή η ανακοίνωση-απάντηση[2] για τους 350 προβοκάτορες του Ρουφογάλλη-Καραγιαννόπουλου που δημοσιεύτηκε στην Πανσπουδαστική Νο 8, αποδείχτηκε ότι ήταν κατασκευασμένη από την ΚΝΕ/Αντι-ΕΦΕΕ, η οποία οικειοποιήθηκε το όργανο της Συντακτικής Επιτροπής Αγώνα του Πολυτεχνείου, προφανώς για να δώσει κύρος στην κατάπτυστη ανακοίνωσή της και με στόχο να συκοφαντήσει την Εξέγερση του Πολυτεχνείου. Ακόμη, αποκρύπτεται ότι η πλαστότητα της ανακοίνωσης που δημοσιεύτηκε στην Πανσπουδαστική Νο 8 καταγγέλθηκε με ανακοίνωση της Συντονιστικής Επιτροπής του Πολυτεχνείου που υπογράφονταν από 18 μέλη της (τόσα μπόρεσαν και μαζεύτηκαν εξαιτίας των δύσκολων συνθηκών λόγω της χούντας του Ιωαννίδη), που επιπλέον χαρακτήρισε το περιεχόμενό της, τουλάχιστον απaráδεκτο.

Για τον Διονύση Μαυρογένη αναφέρει: «Εξίσου λαθεμένη ήταν η δημόσια καταγγελία του Διονύση Μαυρογένη ως εντεταλμένου μυστικών υπηρεσιών. Βέβαια, μπορεί γενικά να χρειάζεται η καταγγελία ενεργειών οι οποίες αντικειμενικά δίνουν λαβές για χτύπημα του οργανωμένου κινήματος, όμως χρειάζεται κυρίως η πολιτική αντιμετώπιση όσων λειτουργούν προβοκατόρικα συνειδητά ή ασυνειδητά και όχι ατεκμηρίωτες άστοχες καταγγελίες». Ακόμη για αυτή την περίπτωση υπάρχει και η υποσημείωση 182, που εν μέρει αναιρεί ή δικαιολογεί αυτά που αναφέρει παραπάνω: «Ταυτόχρονα, ήταν και αποπροσανατολιστικές αναφορικά με την αντιμετώπιση των επιθέσεων που ο ίδιος εξαπέλυε στις γενικές συνελεύσεις ενάντια σε συνδικαλιστές της Αντι-ΕΦΕΕ (έλεγε, π.χ., “εσύ είσαι κολληγιανικός, του ΚΚΕ”, τη στιγμή που σε συνθήκες παρανομίας οι συνδικαλιστές της Αντι-ΕΦΕΕ και τα μέλη των επιτροπών αγώνα δεν παρουσίαζαν δημόσια την πολιτική τους ιδιότητα. Το γεγονός αυτό διευκόλυνε τις διωκτικές Αρχές να παίρνουν μέτρα, να προχωρούν σε συλλήψεις, διώξεις κ.λπ.)». Ο ίδιος ο Δ. Μαυρογένης, αμέσως μετά την «αποκατάστασή» του θα στείλει επιστολή όπου μεταξύ άλλων αναφέρει «48 λέξεις για την «αποκατάσταση» μιας ελεεινής λάσπης μετά από 48-50 χρόνια. Όχι ότι τις χρειαζόμουν».[3]

A3. Το «καινούργιο» στοιχείο που αναλύεται για πρώτη φορά τόσο διεξοδικά και επίμονα, κυρίως στο Δοκίμιο της Ιστορίας, είναι η προσπάθεια που κάνει να «αποδείξει» ότι τα γεγονότα του Πολυτεχνείου δεν ήταν εξέγερση αλλά ένας πρωτόγνωρος φοιτητικός και εργατικός-λαϊκός ξεσηκωμός. Παραθέτουμε το σχετικό ασυνάρτητο απόσπασμα, που βέβαια σαν σκοπό έχει να δικαιολογήσει την αισχρή και προδοτική στάση του απέναντι στην Εξέγερση, έναν από τους μεγαλύτερους σταθμούς στην ιστορία του εργατικού κινήματος. Γράφει,[4] «Η απότομη άνοδος της δράσης μέρους των φοιτητών και των εργατικών λαϊκών δυνάμεων δεν πήρε τον χαρακτήρα της εξέγερσης με την έννοια της δράσης εκείνης που στοχεύει στο τσάκισμα του καταπιεστικού μηχανισμού. Ήταν όμως ένα πρωτόγνωρο εργατικός-λαϊκός ξεσηκωμός, ένα ορμητικό ξέσπασμα διαμαρτυρίας. Κάθε υποτίμηση του ξεσηκωμού δε συμβάλει ούτε στην αποτίμηση του ηρωικού χαρακτήρα του, ούτε στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Αλλά και κάθε υπερτίμηση παραβλέπει ποιες είναι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις ανατροπής ενός τυραννικού καθεστώτος, πολύ περισσότερο του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος, που επιλέγει ως μορφή της πολιτικής του εξουσίας συνήθως την αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία και σε πιο δύσκολες καταστάσεις πιο ξεκάθαρες μορφές αποκάλυπτης βίας και επιβολής».

A4. Για το σύνθημα της «Γενικής Απεργίας» αναφέρεται και στο Δοκίμιο της Ιστορίας και στο βιβλίο της ΚΕ, περίπου με τα ίδια λόγια και το ίδιο αρνητικό πνεύμα. Γράφει στο Δοκίμιο της Ιστορίας[5]: «Πέμπτη απόγευμα, δυνάμεις αριστεριστών και του ΡΦ πρόβαλαν το σύνθημα “Γενική Απεργία” που μεταδόθηκε από τον Ρ/Σ του Πολυτεχνείου και αναπαράχθηκε από τη “Φωνή της Αλήθειας” (σ.σ. Ρ/Σ του ΚΚΕ στην Αν Ευρώπη). Αν και φαινομενικά το σύνθημα φαινόταν να βρίσκεται στην κατεύθυνση της σύνδεσης των φοιτητών με τις εργατικές-λαϊκές κινητοποιήσεις και να δίνει πολιτική διέξοδο μέσω μιας κλιμάκωσης, στην πράξη αποτελούσε βερμπαλισμό που δεν στηριζόταν στο τότε επίπεδο οργάνωσης του εργατικού κινήματος και γι’ αυτό δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί». Παρακάτω, αφού γράφει για κάποιους εργαζόμενους «...στα τρόλεϊ, στα λεωφορεία, βιομηχανικοί εργάτες, ηθοποιοί, εργάτες Τύπου απευθύνθηκαν στη Συντονιστική Επιτροπή, ζητώντας ένα σχέδιο υλοποίησης του συνθήματος, δεδομένης της έλλειψης επιτροπών αγώνα και εκπροσώπων στον εργατικό χώρο», το παραλήρημα ψεύδους και συκοφαντίας ξεπερνάει ακόμη και τα όρια της σταλινικής παράδοσης: «Ακολούθησε το βράδυ της Πέμπτης συνέλευση εργατών στο Πολυτεχνείο που συμμετείχαν στην κατάληψη, κυρίως οικοδόμων, αλλά και άλλων εργαζομένων. Αυτή η συνέλευση δεν είχε σχέση με αυτήν που είχε γίνει τα ξημερώματα της Πέμπτης και είχε ονομαστεί ως εργατική από διάφορους κυρίως τροτσκιστές, ήταν ολιγάριθμη και επικεντρωνόταν στην καταγγελία του ΚΚΕ, στην ανάγκη δημιουργίας ενός νέου επαναστατικού κόμματος. Η εργατική συνέλευση το βράδυ της Πέμπτης απομόνωσε τους τροτσκιστές και έθεσε το εξής πρόταγμα: “Συντονιστική περισσότερο σταθερή, όχι ρομαντισμός με το εργατικό κίνημα. Το σύνθημα γενική απεργία ανεφάρμοστο”[6]».

Αν και είναι γνωστό και καταγραμμένο ιστορικά από όλους, υπερασπιστές και αντιπάλους της Εργατικής Συνέλευσης, ότι μια υπήρξε η **Εργατική Συνέλευση**[7], αυτή που συστάθηκε από εργάτες και συνεδρίαζε στο αμφιθέατρο 18 του κτιρίου Γκίνη, το Δοκίμιο της Ιστορίας μετά 50 χρόνια ανακάλυψε μια άλλη εργατική συνέλευση η οποία μάλιστα ήταν και γνήσια (!), ενώ η άλλη ήταν «ολιγάριθμη», «είχε ονομαστεί ως εργατική από διάφορους κυρίως τροτσικιστές», «απομονωμένη», κ.λπ., παραμύθια βγαλμένα από τη σχολή πλαστογραφίας του ΚΚΕ! «Η Εργατική Συνέλευση έχει δεχτεί τα πιο βρώμικα χτυπήματα, τις πιο αισχρές συκοφαντίες και έχει κατηγορηθεί η ύπαρξη, η δράση της και οι άνθρωποι που την συγκρότησαν με κάθε είδους υπερβολές, συκοφαντίες και ψέματα. Ωστόσο, πρώτη φορά και μάλιστα μετά 50 χρόνια το ΚΚΕ ανακάλυψε και μια άλλη! Το ερώτημα που εγείρεται είναι γιατί, τι είναι αυτό που τους ενόχλησε, και ποιοι είναι αυτοί και τι υποστήριζαν τότε και τι υποστηρίζουν σήμερα, αν και είναι αλήθεια ότι έχουν λιγοστέψει, είτε γιατί τα γεγονότα και η

πραγματικότητα γύρω από το Πολυτεχνείο σιγά σιγά έχει αποκαλυφθεί είτε γιατί δεν “πουλάει” πια, όπως τα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης. Ορισμένα πράγματα είναι κατανοητά, όπως η αντίθεση των δυο ΚΚ και των φοιτητικών παρατάξεών τους προς την Εργατική Συνέλευση, μια που ανάμεσά τους υπήρχαν διαφορές στρατηγικής σημασίας από τις οποίες απέρρεαν διαφορετικές πολιτικές, τακτικές και πολιτικές συμμαχιών για την επίτευξη των στόχων τους, ακόμη και για την ανατροπή της δικτατορίας. Τίποτα δεν μπορεί να δικαιολογήσει τα βρώμικα μέσα (συκοφαντίες, μικρο-τραμπουκισμοί κ.ά.), που χρησιμοποίησαν οι ρεφορμιστικές παρατάξεις - ιδιαιτέρως η ΚΝΕ/Αντι-ΕΦΕΕ - και τα κόμματά τους ενάντια στην Εργατική Συνέλευση, όπως και τις απόπειρες που έκαναν για τη διάλυσή της,[8] παρά μονάχα οι ανίεροι πολιτικοί στόχοι τους, στους οποίους η Εργατική Συνέλευση ήταν μεγάλο εμπόδιο - ίσως το μεγαλύτερο - για την επίτευξή τους. Αυτά τα μέσα, εκτός από απαράδεκτα που ανήκουν στην κλασική σταλινική μέθοδο αντιμετώπισης των πολιτικών αντιπάλων και των διαφορετικών πολιτικών, έβλαψαν την εξέγερση του Πολυτεχνείου, ζημίωσαν το εργατικό κίνημα και περιόρισαν σημαντικά τα αποτελέσματα αυτής της μεγάλης ανάτασης του ελληνικού λαού στη μεταπολιτευτική περίοδο»[9].

Το σύνθημα της Γενικής Απεργίας υιοθετήθηκε από τη δεύτερη Εργατική Συνέλευση (Πέμπτη 16/11), ήταν ένα από τα συνθήματα που κυριάρχησαν, δέχτηκε τα πυρά των ρεφορμιστών του ΚΚΕ[10] γιατί πήγαινε ενάντια στα σχέδιά του για «απαγκίστρωση» από το Πολυτεχνείο και «σιωπηλή» προσχώρησή του στο σχέδιο των Παπαδόπουλου-Μαρκεζίνη για «ομαλοποίηση/φιλελευθεροποίηση».

Η πρόταση της Γενικής Απεργίας:

α) Ήταν η μοναδική ενοποιητική μορφή πάλης πάνω σε συγκεκριμένα αιτήματα για τις εργαζόμενες και λαϊκές μάζες.

β) Έβαζε την εργατική τάξη σε σύνολο στο κέντρο των εξελίξεων, έδινε σ' αυτές ταξικό χαρακτήρα και διαφοροποιούσε το πολιτικό περιεχόμενο του αγώνα, ενώ ταυτόχρονα αποδυνάμωνε και υπερφαλάγγιζε τα συντεχνιακά και «δημοκρατικά» συνθήματα του μπλοκ αστών και ρεφορμιστών. Επίσης, «το κάλεσμα για απεργία από την Εργατική Συνέλευση ήταν ουσιαστικά - μαζί με τη δημιουργία εργοστασιακών και εργατικών επιτροπών - η μόνη πολιτική και πρακτική πρόταση που έδινε στους εργαζόμενους ένα όπλο δράσης και ταυτόχρονα τους οδηγούσε να γίνουν πρωταγωνιστές των εξελίξεων»[11]. Αυτός ήταν άλλωστε και ο λόγος που αυτό το σύνθημα είχε τεράστια απήχηση στους εργαζόμενους και τις λαϊκές

μάζες και συνέβαλε στην κινητοποίησή τους και τη συμμετοχή τους στην απεργία. Είναι γνωστό ότι την Παρασκευή (17/11) η απεργία είχε εξαπλωθεί σε μεγάλο μέρος των εργαζομένων (πράγμα που κρύβεται συστηματικά από αστούς και ρεφορμιστές) και είναι σίγουρο ότι, αν δεν επέμβαιναν τα τανκς, θα εξαπλώνονταν σ' ολόκληρη την Αθήνα και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

A5. Πολλά είναι τα ψέματα και οι συκοφαντίες που περιέχονται στα δυο βιβλία που κυκλοφόρησε το ΚΚΕ για τα 50 χρόνια της Εξέγερσης του Πολυτεχνείου. Δεν θα ασχοληθούμε, όχι μόνο γιατί είναι κάπως δευτερεύουσας σημασίας, αλλά κυρίως γιατί το ίδιο το ΚΚΕ δέχεται, και στα δυο βιβλία, ότι η στρατηγική του, η πολιτική του και οι συμμαχίες του για ολόκληρη εκείνη την περίοδο ήταν λάθος.[12]

Γράφει στο Δοκίμιο της Ιστορίας (σελ. 749) και στο βιβλίο της ΚΕ (σελ. 167): «...για αγώνα σε τέτοια έκταση ούτε καν υπήρχε σκέψη και από μας [σ.σ. το κλιμάκιο της ΚΕ στην Ελλάδα] και από την ΚΝΕ... Έτσι τα γεγονότα μας έπιασαν απaráσκευους και μην προβλέποντας την έκτασή τους.»[13] Στην γνωστή «Έκθεση του ΚΚΕ, 4η ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, Ιούλης 1976», η κατάσταση που επικρατούσε στα ηγετικά κλιμάκια του ΚΚΕ είναι ακόμη πιο αποκαλυπτική. Ένα απόσπασμα: «Το Γραφείο του ΚΣ της ΚΝΕ έμαθε τα γεγονότα σχεδόν τυχαία την Πέμπτη το πρωί. Δεν εξασφαλίστηκε όμως άμεση επαφή ούτε με την ΚΟΑ, ούτε με το Γραφείο Κλιμακίου, ούτε με το Γραφείο Σπουδάζουσας της ΚΝΕ ... Διάφορες θέσεις κατέβαιναν σα γραμμή της καθοδήγησης, χωρίς να μπορεί να εξακριβώσει κανείς τότε ποια ήταν η γνήσια. Το απόγευμα της Πέμπτης φτάνει στους συνδικαλιστές μια γραμμή που ζητούσε να ρίχνονται βασικά φοιτητικά αιτήματα, η οποία δεν “πιάνει” ούτε στα μέλη μας. Όπου την υπερασπίστηκαν έτσι απόλυτα, ζημίωσε και είχε σαν αποτέλεσμα ορισμένα στελέχη της Α/Ε ν' αποτύχουν στις εκλογές των γενικών συνελεύσεων». Και συνεχίζει παρακάτω, «Το μεσημέρι της Παρασκευής, λίγα λεπτά πριν από τη συνεδρίαση της ΣΕ, ο τότε Γραμματέας ΚΝΕ του Πολυτεχνείου συναντά μέλος της ΣΕ και του ανακοινώνει ότι, λίγο πριν, η καθοδήγηση του έβαλε ζήτημα για το πώς θα κατορθώσουν να φύγουν από το Πολυτεχνείο. Ωστόσο, ο Γραμματέας του Πολυτεχνείου δεν είχε πειστεί για τη γραμμή αυτή, δεν την προώθησε συγκεκριμένα και άμεσα για εφαρμογή. Αλλά φαίνεται ότι και ο καθοδηγητής του επίσης, που του την είχε μεταφέρει λίγη ώρα πριν, δεν είχε καθαρή αντίληψη για το τι θα γινόταν, πώς και με ποιο στόχο θα εφαρμοζόταν. Αυτή η γραμμή για απαγκίστρωση από το Πολυτεχνείο χάθηκε μέσα στις ανάλογες θέσεις που άρχισαν να διαμορφώνονται κείνες τις ώρες».

Ωστόσο, αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι για πρώτη φορά τόσο στο βιβλίο της ΚΕ όσο και κυρίως στο Δοκίμιο της Ιστορίας, το ΚΚΕ δέχεται ότι η στρατηγική, η πολιτική του κ.ά. ήταν λάθος. Να τι γράφει στο Δοκίμιο της Ιστορίας σε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα: «Όμως, το ΚΚΕ εξακολουθούσε να έχει ως στρατηγική αυτή των σταδίων, μέρος της οποίας ήταν η διεκδίκηση κυβέρνησης “όλων των αντιδικτατορικών δυνάμεων”. Σε αυτή τη βάση απευθυνόταν σε αστικές και ομορτουμιστικές πολιτικές δυνάμεις, ενώ ταυτόχρονα τις κατέκρινε γιατί δεν ανταποκρίνονταν και δεν ήταν προσανατολισμένες στην ανατροπή του δικτατορικού καθεστώτος με τη συμμετοχή του λαϊκού παράγοντα».[14] Λίγο πιο κάτω στο σημείο 8 (σελ. 835): «Στη βάση και των προηγούμενων, πρέπει να επισημανθεί ότι ο αναμφισβήτητος ηρωικός ρόλος του Κόμματος στην πάλη κατά της στρατιωτικής δικτατορίας δεν πρέπει να βάλει σε δεύτερη μοίρα το γεγονός ότι ακολούθησε λαθεμένη, ρεφορμιστική στρατηγική. Αυτή εκδηλώθηκε αναπόφευκτα στη διάρκεια της εφταετίας, τόσο στην αξιολόγηση παραγόντων που οδήγησαν στην στρατιωτική δικτατορία όσο και στην επιδίωξή του να συμμαχήσει με τις αστικές δημοκρατικές πολιτικές δυνάμεις για την ανατροπή της δικτατορίας και την ανάδειξη κυβέρνησης όλων των αντιδικτατορικών δυνάμεων».

Παρακάτω στο σημείο 10 (σελ 836): «Η δικτατορία παρέχει νέα πείρα για τον ουτοπικό χαρακτήρα της εκτίμησης του κόμματος, που προέκυπτε και από τις αντίστοιχες του Διεθνούς Κομμουνιστικού Κινήματος, ότι ο δρόμος πάλης για την αποκατάσταση της αστικής δημοκρατίας αποτελεί πρόσφορο πεδίο συγκέντρωσης δυνάμεων για την επαναστατική πάλη με στόχο το σοσιαλισμό» ... «Εξίσου προβληματική ήταν και η εκτίμηση του Διεθνούς Κομμουνιστικού Κινήματος ότι η κατάκτηση του

σοσιαλισμού δεν απαιτούσε επαναστατική ρήξη με την καπιταλιστική εξουσία, αλλά μπορούσε να προέλθει μέσα από μια κοινοβουλευτική νίκη σε συνεργασία με αστικές-κυρίως σοσιαλδημοκρατικές-πολιτικές δυνάμεις» ... «Αρνητική πείρα προκύπτει και από την απομόνωση του αιτήματος για την “εθνική ανεξαρτησία” της Ελλάδας από το ζήτημα του χαρακτήρα της εξουσίας, με αποτέλεσμα να οδηγήσει το εργατικό-λαϊκό κίνημα να ταυτίζεται με μέρος της εγχώριας αστικής τάξης και των διεθνών συμμάχων της, να ενσωματώνεται στις επιδιώξεις της για αναβάθμιση στο παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό σύστημα σε συνθήκες ανταγωνισμού για τα μερίδια της καπιταλιστικής αγοράς γενικά για κάθε κλάδο». Παρακάτω στο σημείο 11 (σελ. 837): «Η συνεργασία του ΚΚΕ με άλλες αστικές ή οπορτουνιστικές πολιτικές δυνάμεις, εκ των πραγμάτων, οδηγεί στην απεμπόληση του επαναστατικού σοσιαλιστικού στόχου του, στη μετάλλαξη του σοσιαλισμού σε ένα ηθικής αξίας μελλοντικό όραμα, αποκομμένο από την τρέχουσα πάλη και ενσωματωμένο στα όρια του αστικού πολιτικού συστήματος. Η υποχώρηση αυτή τροφοδοτεί επιζήμιους συμβιβασμούς για τον λαό, με αρνητικές συνέπειες και την τρέχουσα καθημερινή πάλη. Τα παραπάνω έχουν επιβεβαιωθεί σε όλον τον 20ό αιώνα και τις πρώτες 10ετίες του 21ου αιώνα στην Ελλάδα και παγκόσμια, δίχως να υπάρχει ούτε μια εξαίρεση στον κανόνα. Η τελευταία απόδειξη προκύπτει από την πρόσφατη εμπειρία του Κόμματος από την συγκρότηση του “Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου” (1989)».

A6. Στην Εισαγωγή του βιβλίου της ΚΕ (υπάρχει και στην σελ. 21 του Ριζοσπάστη του Σαββατοκύριακου 11-12/11/23 όπου παρουσιάζεται η εν λόγω έκδοση), γράφεται το εξής: «Το ΚΚΕ αποτέλεσε τη μοναδική πολιτική δύναμη που καλούσε σε ανατροπή της δικτατορίας με όρους μαζικού εργατικού-λαϊκού κινήματος με όλες τις μορφές πάλης». Μετά από όσα γράφει (είναι αλήθεια λίγα και όχι ασφαλώς νέο-τροτσκιστικά (!) όπως το κατηγορούν διάφορα σταλινικά απολιθώματα) το ίδιο το ΚΚΕ για την στρατηγική, την πολιτική και τις συμμαχίες του, αποτελεί κυριολεκτικά αστειότητα το παραπάνω απόσπασμα. Ακόμη και η όποια συμμετοχή των μελών του στον αγώνα του Πολυτεχνείου δεν το εξιλεώνει ούτε για τις λάθος συνολικές (στρατηγικές, πολιτικές, τακτικές και πρακτικές) κατευθύνσεις και υπονομευτικές πρακτικές του, ούτε για την υποταγή του στις αστικές δυνάμεις και την πορεία ενσωμάτωσής του στο σύστημα. Θα το επαναλάβουμε ακόμη μια φορά: Αν το έργο του κατά την κατάληψη και εξέγερση του Πολυτεχνείου δεν ήταν τόσο καταστροφικό (όπως και του ΚΚΕ εσ.), είναι βέβαιο ότι οι επιπτώσεις αυτού του επαναστατικού γεγονότος θα ήταν πολύ μεγαλύτερες και καλύτερες στη διαμόρφωση των πολιτικών εξελίξεων της χώρας μας, απ’ ότι διαμορφώθηκαν στη Μεταπολίτευση.

B. Εξαιρετικά αρνητική είναι και **η θέση που υποστηρίζουν (άμεσα ή έμμεσα) για την κατάληψη** και ορισμένοι που τοποθετούνται στην αντικαπιταλιστική ή ριζοσπαστική αριστερά.

B1. Ο Θανάσης Σκαμνάκης, με αφορμή το βιβλίο της ΚΕ, στο Κομμον (25/11/2023) σε άρθρο του με τίτλο το ΚΚΕ 50 χρόνια μετά, αν και ασχολείται κυρίως με την «αποκατάσταση» του Δ. Μαυρογένη, υπάρχουν και μερικά άλλα σημεία για την Πανσπουδαστική Νο 8.[15] Γράφει σ’ ένα σημείο: «Παρεμπιπτόντως, επειδή πολύ μελάνι χύνεται κατ’ έτος με το φύλλο Νο 8, η έκδοσή της στις συνθήκες της πιο βαριάς παρανομίας στη διάρκεια της δικτατορίας του Ιωαννίδη ήταν ένας άθλος. Ήταν η έμπρακτη απάντηση πως η αντίσταση δεν είχε αποστρατευτεί ύστερα από την εισβολή στο Πολυτεχνείο, τις συλλήψεις και τις απαγορεύσεις. Και στοίχισε εν συνεχεία πολύ ακριβά, σε συλλήψεις και βασανιστήρια των συντρόφων που την εξέδιδαν. Είχε λάθη. Αλλά όχι μόνο ή κυρίως λάθη». Αν αυτό το κατάπτυστο φύλλο της Πανσπουδαστικής Νο 8 «ήταν ένας άθλος», «...η έμπρακτη απάντηση της αντίστασης», «Είχε λάθη. Αλλά όχι μόνο ή κυρίως λάθη.», τότε δεν είναι ότι οι λέξεις έχουν χάσει τη σημασία τους, αλλά κυρίως ότι ο συγγραφέας αποδεικνύεται 50 χρόνια μετά πως εξακολουθεί να έχει το ίδιο μένος που είχε και τότε (έναν ρόλο στην ηγεσία-έστω και δευτερεύοντα, όπως λέει ο ίδιος λίγο παρακάτω στο ίδιο άρθρο) κατά την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Αυτόν τον αντιδραστικό ρόλο του δεν τον «κρύβει» κι ο ίδιος. Σε περσινό (2022) άρθρο με αφορμή το βιβλίο του Μ. Ανδρουλάκη, γράφει: «Όπως, φαντάζομαι, η μάχη που δόθηκε από την πρώτη νύχτα για να δοθεί χαρακτήρας αντιδικτατορικός, αντιαμερικάνικος στην εξέγερση, απέναντι σε διάφορες δυνάμεις, μεταξύ αυτών και προβοκάτορες —

πώς να είναι αλλιώς σε μια εξέγερση; Και η καθοριστική συμβολή του Κ. Τζιαντζή να μετατραπούν εν συνεχεία τα φοιτητικά διεκδικητικά αιτήματα σε πολιτικά, αντιχουντικά και αντιαμερικάνικα». Όλα αυτά είναι ακριβώς τα αντίθετα από αυτά που έκανε τότε η παράταξη στην οποία ανήκε και που ακόμη και το ΚΚΕ σήμερα το αναγνωρίζει.

Αυτό που προσπάθησε από την πρώτη στιγμή το ΚΚΕ με τη νεολαία και την παράταξή του (όπως και το ΚΚΕ εσ.) ήταν να είτε να σταματήσει την κατάληψη είτε να την περιορίσει σε μια απλή «συμπαθητική» διαμαρτυρία. Αυτό το επιχείρησε τουλάχιστον άλλες 3 φορές με την «απαγκίστρωση»^[16] όπως τη ονομάζει κατά την διάρκεια της Κατάληψης του Πολυτεχνείου. Μια από τις περιπτώσεις αναφέρει και ο Δ. Παπαχρήστος σε μια πρόσφατη συνέντευξή του στην Efsyn (17/11/23) με αφορμή το νέο του βιβλίο, Δεν αδειάζουμε να πεθάνουμε. Λέει στην συνέντευξή του (το αναφέρει και στο βιβλίο σελ. 24): «Είχαμε αντιθέσεις, είχαν πάρει γραμμή απ' έξω να φύγουν όσοι ήταν στην Αντι-ΕΦΕΕ και οι άλλοι (σ.σ. εννοεί το Ρήγα Φεραίο) είχαν πάρει γραμμή να φύγουν κι αυτοί. Δεν έφυγε κανείς. Ο Λαφαζάνης με τον Καραγκουλέ (σ.σ. και οι δυο ανήκαν στην ΚΝΕ/Αντι-ΕΦΕΕ) μου λένε "Μήτσο, μπες στα αμφιθέατρα να πεις στα παιδιά να φύγουν, να κάνουμε διαδήλωση στο Σύνταγμα". Λέω "Είστε καλά; Όποιος ήθελε να φύγει, έφυγε". Τέλος, στη σελ. 25 του βιβλίου του αναφέρει ότι την ίδια θέση είχαν και οι άλλοι («...τους ρηγάδες κι αυτοί πήραν γραμμή να φύγουμε, είχε έρθει απ' έξω ο Μπενάς (σ.σ. ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ εσ.), "σας καπελώνουν οι αριστεριστές". Κανένας δεν έφυγε...».

Η περίπτωση του Δ. Μαυρογένη δεν είναι μοναδική, η ιστορία του ΚΚΕ (όπως και κάθε σταλινικού κόμματος) είναι γεμάτη από τέτοιες και ακόμη χειρότερες περιπτώσεις. Μόνο μετά την Μεταπολίτευση, για να αναφερθούμε σ' αυτή την περίοδο, όλα τα μεγάλα κινήματα χαρακτηρίστηκαν από το μηχανισμό ως ύποπτα, προβοκατόρικα, το αυγό του φιδιού κ.λπ. Η χρήση των προβοκατόρων από το ΚΚΕ, όπως κάνει και στο βιβλίο της ΚΕ και στο Δοκίμιο της Ιστορίας, αλλά και ο Θ. Σκαμνάκης, με τη καινοφανή άποψη ότι σε κάθε κίνημα δρουν υπονομευτικά οι κρατικοί μηχανισμοί και προβοκάτορες, δεν είναι για την προστασία του κινήματος και των αγωνιστών, αλλά ένας «εχθρός» που ίπταται, ένας τρόπος δυσφήμισης, υπονόμησης, συκοφάντησης ακόμη και καταστολής κινήματων και αγωνιστών που δεν ταιριάζουν ή δεν ακολουθούν τη γραμμή του Κόμματος.

Γ. Η «Εφημερίδα των Συντακτών» διένειμε στις 18/11/23 το «βιβλιαράκι», Η Εξέγερση του Πολυτεχνείου, Μια προσωπική ματιά, του γνωστού από προηγούμενα βιβλία του για το Πολυτεχνείο, **Ολύμπιου Δαφέρμου**^[17], όπου **παραποιεί τα πάντα και συκοφαντεί με τον πιο χυδαίο τρόπο τους αγωνιστές της άκρας και επαναστατικής αριστεράς** (τυχοδιώκτες, υπερεπαναστάτες, ανεγκέφαλους, χωρίς σχέδιο και πολιτική κ.ά.). Σ' αυτό το «βιβλιαράκι» δεν επαναλαμβάνει αυτούς τους χαρακτηρισμούς, επαναλαμβάνει όμως ότι το κίνημα ήταν αυθόρμητο και τα κόμματα και οι οργανώσεις δεν έπαιξαν κανένα ρόλο αν όχι αρνητικό. Θα επαναλάβουμε ορισμένα γύρω από τη φύση του κινήματος. Όχι για τον Δαφέρμο, αλλά γιατί είναι μια άποψη που λέγεται και υποστηρίζεται από πολλούς. Βέβαια κάποιιοι, όπως και ο Δαφέρμος, το ΚΚΕ κ.λπ., χαρακτηρίζουν αυθόρμητα τα γεγονότα για να μειώσουν την καθοριστική και αποφασιστική συμβολή των οργανώσεων της άκρας/επαναστατικής Αριστεράς και της «πλατιάς πρωτοπορίας στην κατάληψη και την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Ή άλλοι από αμηχανία, να εξηγήσουν τις εξελίξεις, να δουν και να καταλάβουν πως «Η γενιά του Γουέμπλεϊ φώναζε έξι χρόνια αρκετά, δεν θα γίνονε εφτά(!), και γινόταν η γενιά της εξέγερσης», το βρίσκουν «εύκολο» να τα αποδώσουν στο αυθόρμητο, όπως και εκείνοι που δεν βλέπουν τίποτα να κινείται έξω από τις ράγες των κομματικών γραμμών, παρά μόνο στοιχεία αυθόρμητα, τυχοδιωκτικά και ύποπτα.

Χρειάζεται να πούμε, τοποθετώντας το θέμα στη σωστή του βάση, ότι δεν υπάρχει μεγάλη κινητοποίηση, εξέγερση κ.λπ., που να μην περιλαμβάνει το στοιχείο του αυθόρμητου — διαφορετικά δεν θα είναι μεγάλη και πολύ περισσότερο δεν θα έχει τον χαρακτήρα της εξέγερσης και της επανάστασης. Ωστόσο, το Πολυτεχνείο (όπως και κάθε εξέγερση, επανάσταση κ.λπ.) δεν βγήκε από το κεφάλι του Δία, δεν ήταν ένα αυθόρμητο ξέσπασμα γενικά και αόριστα, δεν ήταν τυχαίο φαινόμενο — το κοινωνικό και πολιτικό

αδιέξοδο ωρίμαζε από καιρό. Ήταν το αποτέλεσμα μιας σειράς παραγόντων, πολιτικών νικών και ηττών, ενεργειών και θυσιών, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η εξέγερση είχε αυθόρμητα στοιχεία, ωστόσο φτάσαμε σ' αυτήν μετά από μακρόχρονη περίοδο σκληρών αντιπαραθέσεων πολιτικών και τακτικής, σκληρών αγώνων και θυσιών πάνω στα καθημερινά προβλήματα των εργατικών και λαϊκών μαζών και της νεολαίας, και όχι μόνο των φοιτητών. Η πορεία αυτή ήταν μακρόχρονη και δύσκολη, όπου τίποτα δεν ήταν προκαθορισμένο ούτε τυχαίο και συμπτωματικό ή δεν συνέβη γιατί το ήθελαν κάποιοι «αριστεριστές». Πολύ συνοπτικά θα επαναλάβουμε – και θα υπενθυμίσουμε – ορισμένα βασικά γεγονότα που «έκτισαν» και δημιούργησαν τη δυνατότητα της πορείας προς το Πολυτεχνείο:

- Το επαναστατικό κύμα της δεκαετίας 1965-1975, ο Μάης του '68, η βιετναμέζικη επανάσταση κ.λπ.
- Οι αγώνες των εργαζομένων και των φοιτητών από τις αρχές του 1970.
- Η αναγέννηση του μαρξισμού.
- Η αμφισβήτηση της στρατηγικής και της τακτικής των ρεφορμιστών από σημαντικά κομμάτια των εργαζομένων και της νεολαίας.
- Η πάλη των φοιτητών τη άκρας Αριστεράς για αποχή από τις χουντικές φοιτητικές εκλογές το Φθινόπωρο του 1972.
- Οι καταλήψεις της Νομικής και κυρίως η δεύτερη (20 Μαρτίου).
- Το ξέσπασμα της κρίσης του παγκόσμιου καπιταλισμού.
- Η κρίση του χουντικού καθεστώτος και η προσπάθειά του να επιβιώσει μέσω της «ομαλοποίησης/φιλελευθεροποίησης».
- Οι πολιτικές πρωτοβουλίες των δυνάμεων της άκρας αριστεράς να απευθυνθούν στις εργατικές και λαϊκές μάζες (επέτειος του πραξικοπήματος, Πρωτομαγιά, συμμετοχή στις οργανωτικές προσπάθειες και στους αγώνες των εργαζομένων, ριζοσπαστικοποίηση, ενοποίηση, πολιτικοποίηση του κινήματος κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, μνημόσυνο Γ. Παπανδρέου κ.ά.) και η σύγκρουση με τις δυνάμεις καταστολής.
- Η πλήρης απόρριψη του σχεδίου φιλελευθεροποίησης της κυβέρνησης Παπαδόπουλου-Μαρκεζίνη και της συμμετοχής στις εκλογές στις 10 Φεβρουαρίου 1974, σε πλήρη αντίθεση με το μπλοκ αστών/ρεφορμιστών.
- Και βέβαια, η κορυφαία πρωτοβουλία της κατάληψης του Πολυτεχνείου παρά τη λυσσασμένη αντίδραση των ρεφορμιστών, σε άμεση συνεννόηση με τους αστούς πολιτικούς να τη ματαιώσουν προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα σχέδιά τους.

.....

[1] ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1973, Έμπνευση, γνώση και στήριγμα για τους λαϊκούς ξεσηκωμούς, εκδ. Σύγχρονη Εποχή (2023), σελ. 170-171

[2] Ολόκληρη αυτή η κατάπτυστη ανακοίνωση βρίσκεται στο βιβλίο, Σωφρόνης Παπαδόπουλος, Εξέγερση του Πολυτεχνείου, Παράρτημα, εκδ. Εργατική Πάλη (2020), σελ. 402. Και αυτή η ανακοίνωση δημοσιεύεται στο παραπάνω βιβλίο στη σελ. 407.

[3] Διούσης Μαυρογένης, Σαράντα οκτώ Λέξεις, Efsyn 1/12/2023

[4] ΔΟΚΙΜΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΚΕ 1967-1974, Γ2 τόμος, σελ 753

[5] ΔΟΚΙΜΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΚΕ 1967-1974, Γ2 τόμος, σελ 740

[6] Οδηγητής, 13.11.1974

[7] Αυτή συμμετείχε με δυο εκπροσώπους στην Συντονιστική Επιτροπή και όχι η ανύπαρκτη του ΚΚΕ, πράγμα που αναφέρεται στην 4η ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, Ιούλης 1976 και αναπαράγεται στο Δοκίμιο της Ιστορίας του ΚΚΕ (σελ 741) και στο βιβλίο της ΚΕ (σελ. 111)

[8] Κάποια στελέχη της ΚΝΕ/Αντι-ΕΦΕΕ είχαν εισβάλει 2-3 φορές στο αμφιθέατρο Γκίνη ωρυόμενα ότι υπάρχουν τροτσκιστές, ελπίζοντας ότι οι εργάτες θα τους ακολουθούσαν και θα εγκατέλειπαν το κτίριο. Φυσικά, όχι μόνο δεν έγινε κάτι τέτοιο αλλά, αντιθέτως, οι Κνίτες εισέπραξαν τη χλεύη των συγκεντρωμένων εργατών. Την ίδια τύχη είχε και μια μικρή ομάδα τραμπούκων οικοδόμων που έστειλαν, ενδεχόμενα για να «καθαρίσει» την υπόθεση.

[9] Απόσπασμα από το βιβλίο, Σωφρόνης Παπαδόπουλος, Εξέγερση του Πολυτεχνείου, εκδ. Εργατική Πάλη (2020), σελ. 267-268.

[10] «Μάλιστα, από τον πομπό του Πολυτεχνείου το μόνο άστοχο σύνθημα που ακούστηκε ήταν το “γενική απεργία”», έτσι χαρακτηρίζεται το σύνθημα της Γενικής Απεργίας από την 4η ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, Ιούλης 1976.

[11] [Σωφρόνης Παπαδόπουλος, Εξέγερση του Πολυτεχνείου, Παράρτημα, εκδ. Εργατική Πάλη \(2020\)](#), σελ. 267

[12] Πρέπει να πούμε ότι σ' όλους τους τόμους των Δοκιμίων Ιστορίας του ΚΚΕ υπάρχει αναθεώρηση της πολιτικής (αντιδημοκρατική επανάσταση, λαϊκά μέτωπα κ.ά) που είχε υιοθετηθεί από την 6η Ολομέλεια του 1934 μέχρι και το 19ο Συνέδριο το 2013, δηλαδή για σχεδόν 80 ολόκληρα χρόνια.

[13] Σημείωμα του ψ (σ.σ. Αντώνη Αμπατιέλου, ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ) στο ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ για τα γεγονότα στο Πολυτεχνείο, το ρόλο του κόμματος και οργανωτικά ζητήματα, 1.12.1973.

[14] Δοκίμιο της Ιστορίας, σελ. 832.

[15] Σχεδόν τα ίδια είχε γράψει ο Θ. Σκαμνάκης στο Κομμουν (14/11/2022) σε άρθρο του με τίτλο, Μ. Ανδρουλάκης: Ένας εκ συστήματος ψεύτης και κατ' επάγγελμα πολιτικός απατεώνας, με αφορμή το βιβλίο του Μίμη Ανδρουλάκη, Πριν σβήσουν τα φώτα. Και ο Δημήτρης Δεσύλλας σε άρθρο που είχε γράψει στην Παντιέρα (15/11/22) με αφορμή και αυτός το ίδιο βιβλίο και τα όσα αναφέρει για τον Κώστα Τζιαντζή, γράφει για την Πανσπουδαστική Νο 8, «...του περιβόητου και πολιτικά άστοχου φύλλου της “Πανσπουδαστικής Νο 8”». Μόνο λοιπόν άστοχο ήταν το αντιδραστικό λιβελογράφημα που αποτέλεσε για 50 ολόκληρα χρόνια και θα εξακολουθήσει στην ιστορία να είναι ύβρις της εξέγερσης του Πολυτεχνείου και μια διαχωριστική γραμμή ανάμεσα σ' αυτούς που πάλεψαν πολιτικά και αγωνιστικά για την πραγμάτωση της δυνατότητας «Πολυτεχνείου» και σ' αυτούς που το πολέμησαν με όλα τα μέσα.

[16] ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1973, Έμπνευση, γνώση και στήριγμα για τους λαϊκούς ξεσηκωμούς, εκδ. Σύγχρονη Εποχή (2023), σελ. 123-126. Και, ΔΟΚΙΜΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΚΕ 1967-1974, Γ2 τόμος, σελ 744. Τα αποσπάσματα και στα δυο βιβλία επαναλαμβάνουν αυτά που έλεγε η 4η ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, Ιούλης 1976.

[17] Στο «βιβλιαράκι», στον πρόλογο, σελ 13 γράφει: «Κάποια στιγμή, πριν από το ξεκίνημα του αντιδικτατορικού φοιτητικού κινήματος, απέκτησα επαφή με την οργάνωση 4η Διεθνή (τροτσκιστές). Προσανατολισμένη αποκλειστικά στο διάβασμα των βιβλίων του Τρότσκι, δίχως καμιά δράση και καμιά προφύλαξη...Όμως η απραξία τους, οι γενικόλογες παράνομες εφημερίδες τους και η θεοποίηση του

Τρότσκι δεν μου έλεγαν τίποτα... Αργότερα ήρθα σε επαφή με μια αριστεριστική οργάνωση-ποτέ δεν έμαθα το όνομά της-της οποίας το κύριο μέλημα ήταν ο υπερσυνωμοτισμός. Δίχως να κάνουν απολύτως τίποτα έπρεπε να υπερπροσέχουμε». Είναι προφανές ότι ο Ο. Δαφέρμος 50 χρόνια μετά την εξέγερση του Πολυτεχνείου, αναβάθμισε τα ψέματα και την λάσπη του ενάντια στους αγωνιστές της επαναστατικής αριστεράς και ιδιαίτερα τους τροτσκιστές. Το τι έκαναν οι τροτσκιστές κατά την δικτατορία και στην κατάληψη και εξέγερση του Πολυτεχνείου είναι γνωστό και ιστορικά καταγραμμένο. Η οργάνωση 4η Διεθνή (τροτσκιστές) με την οποία λέει ότι ήρθε σε επαφή ο Δαφέρμος δεν υπήρξε την περίοδο της Δικτατορίας ούτε κάποια άλλη περίοδο. Την επινόησε ο ίδιος μόνο και μόνο για να συκοφαντήσει. Άλλωστε ό τίτλος, 4η Διεθνή (τροτσκιστές), με την οποία την ονοματίζει, όπως και αυτό που λέει στη συνέχεια ότι πήγε σε κάποια αριστεριστική οργάνωση δείχνουν την κατασκευή του για να κάνουν την συκοφαντία του αληθοφανή. Με τέτοιο ήθος Δαφέρμε ούτε απ' έξω από τροτσκιστική οργάνωση δεν μπορούσες να περάσεις.